

ਮਫਤ ਲਾਲ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਲਿਮਿਟਡ ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਆਦਿ (ਸੁਪਰ) ਵਿੱਚ ਨੌਂ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਚ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਸਿਖਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਹੈ, ਛੋਟੇ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

(23) ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 2. ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਖਾਰਜ ਹੋਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਅਨੁਸਾਰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਆਰ.ਐਨ.ਆਰ

ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਕੌਰ ਜੇ. ਜੇ.

ਡਾ. ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਕੌਰ, 'ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਰਾਜ,—ਜਵਾਬਦਾਤਾ

CWP ਨੰ. 15824

30 ਮਈ, 2001

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950— ਕਲਾ. 226 — ਪੰਜਾਬ ਵਾਰ ਹੀਰੋਜ਼ ਫੈਮਿਲੀਜ਼ ਰਿਲੀਫ ਫੰਡ ਰੂਲਜ਼, 1999 ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ । 2: (ਬੀ.3 ਅਤੇ 10(ਬੀ))--- ਅਧਿਕਾਰਤ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਦੁਰਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਮੌਤ - 1999 ਦੇ ਨਿਯਮ ਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ- ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੌਤ ਨੂੰ 'ਸਰੀਰਕ ਦੁਰਘਟਨਾ' ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ 'ਲੜਾਈ ਦੀ ਦੁਰਘਟਨਾ'- ਲਾਭਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ - ਨਿਯਮ 'ਬੈਟਲ' ਜਾਂ 'ਸਰੀਰਕ' ਦੁਰਘਟਨਾ ਦੀ ਸਮੀਕਰਨ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ - ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ — ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਲਾਭਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ।

ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 1999 ਦੇ ਨਿਯਮ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੌਰਾਨ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਗਣਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਰਾਸ਼ਟਰ ਲਈ ਆਪਣਾ ਖੂਨ ਵਹਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਦੌਰਾਨ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਉਦਾਰਤਾ ਨਾਲ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਦੁਰਘਟਨਾ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਮੌਤ ਨਿਯਮ 2(d) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਵਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਿਯਮ 'ਲੜਾਈ' ਜਾਂ 'ਸਰੀਰਕ ਦੁਰਘਟਨਾ' ਸਮੀਕਰਨ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਪਤੀ

ਨੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(ਪਾਰਾ 13 ਅਤੇ 14)

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਟੀ.ਐਸ.ਢੀਡਸਾ ।

ਐਸਕੇ ਭਾਟੀਆ, ਡੀਏਜੀ, ਪੰਜਾਬ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਲਈ।

ਐਸਕੇ ਸ਼ਰਮਾ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਅਤੇ 4 ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਨਿਰਣਾ

ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.(ਓਰਲ)

(1) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇੱਕ ਮੰਦਭਾਗੀ ਵਿਧਵਾ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਪਤੀ ਆਰਮਡ ਫੋਰਸ ਮੈਡੀਕਲ ਕੋਰ (ਡੈਟਲ ਵਿੰਗ) ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਸਮੇਂ 25 ਦਸੰਬਰ 1999 ਨੂੰ ਉਹ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਜੋ ਜਾਨਲੇਵਾ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਾਰ ਹੀਰੋਜ਼ ਫੈਮਿਲੀਜ਼ ਰਿਲੀਫ ਫੰਡ ਰੂਲਜ਼, 1999 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਭਾਂ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਫਲਤਾ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਨਣਯੋਗ ਲਾਭ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

(2) ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੈਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਲਾਭਾਂ ਲਈ ਯੋਗ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ 1 ਜਨਵਰੀ, 1999 ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਰਨ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ, ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ, ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਨੂੰ ਲੜਾਈ ਦੀ ਦੁਰਘਟਨਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੌਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ “ਕੈਪਟਨ ਦਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵਜੋਂ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਨੀਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ।

(3) ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸੁਣੇ ਗਏ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਢੀਡਸਾ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਲਾਭ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ।

ਉਹ 2 ਜੁਲਾਈ, 1997 ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ 25 ਦਸੰਬਰ, 1999 ਨੂੰ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈਵੇ ਨੰਬਰ 1-ਏ 'ਤੇ ਰਾਜਬਾਗ ਨੇੜੇ ਹਾਦਸਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ “ ਸੱਚਾਤਮਕ ਫੌਜੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ” ਹੋਈ ਸੀ । ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਟਰਮੀਨਲ ਲਾਭ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ।

(5) ਛੋਟਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ- ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ 26 ਜੂਨ, 1999 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਅਤੇ 10 ਅਗਸਤ, 1999 ਨੂੰ ਸੋਧੇ ਗਏ ਪੰਜਾਬ ਵਾਰ ਹੀਰੋਜ਼ ਫੈਮਿਲੀਜ਼ ਰਿਲੀਫ ਫੰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ?

(6) ਨਿਯਮ 2(d) ਮੌਤ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ:-

“ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਰਨ ਸੰਚਾਲਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 1 ਜਨਵਰੀ, 1999 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮੌਤ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੁਰਘਟਨਾ ਕਾਰਨ ਕਰਤਵਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ, ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ, ਸਰਹੱਦੀ ਖੁਰਦ-ਬੁਰਦ, ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

(7) ਫੰਡ ਦੇ ਉਦੇਸ਼, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਯਮ 3 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਨ -

ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ:-

(a) ਐਕਸ-ਗ੍ਰੇਸ਼ੀਆ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੇਣ ਲਈ ਜੰਗੀ ਨਾਇਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਫੈਕਟ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੰਚਾਲਨ ਸ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਗੁਆ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤੀਬਰਤਾ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹੁਕਮ:-

(i) 50% ਵਿਧਵਾ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਤੇ 50% ਨਿਰਭਰ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ।

(ii) ਜੇਕਰ ਉਪਰੋਕਤ (i) ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਭਰਾਵਾਂ, ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ।

(iii) ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਐਕਸ ਗ੍ਰੇਸ਼ੀਆ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(b) ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਅਰਬਨ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਲਾਟ ਦੀ ਰਾਖਵੀਂ ਕੀਮਤ 'ਤੇ 5 ਲੱਖ, ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਾਖਵੀਂ ਕੀਮਤ ਜਾਂ ਰੁਪਏ। ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਪਲਾਟ ਦੇ ਬਦਲੇ 5 ਲੱਖ "।

(8) ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ 10 ਅਗਸਤ, 1999 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਉਪ ਨਿਯਮ (ੳ) ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪ ਨਿਯਮ (ਬੀ) ਲਈ, ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:-

“75% ਤੋਂ 100% ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮੌਤ ਜਾਂ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਰੁਪਏ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ। ਪੰਜਾਬ ਵਾਰ ਹੀਰੋਜ਼ ਫੈਮਿਲੀਜ਼ ਰਿਲੀਫ ਫੰਡ ਵਿੱਚੋਂ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ 'ਪੁੱਛਾ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਲੋਨੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਰ ਜਾਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਪਲਾਟ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਖਵੀਂ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ'। ਪੰਜਾਬ ਵਾਰ ਹੀਰੋਜ਼ ਫੈਮਿਲੀਜ਼ ਰਿਲੀਫ ਫੰਡ ਵਿੱਚੋਂ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪਲਾਟ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਜੋਂ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਬਾਕੀ ਬਚੀ ਰਾਖਵੀਂ ਕੀਮਤ ਅਲਾਟੀ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।”

(9) ਨਿਯਮ 10(ਬੀ) ਉਹ ਉਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਫੰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ:-

“ਫੰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰੱਖਿਆ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਅਰਧ-ਫੌਜੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹਨ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਅਪਾਹਜਤਾ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹਨ [ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਯਮ 10(a)] 1 ਜਨਵਰੀ, 1999 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ।”

(10) ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਫੰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜੋ "ਆਪਣੇ ਸੱਚੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਿੱਚ" ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੂਸਰੀ ਸ਼ਰਤ ਜੋ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸੂਬੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਮੌਤ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ "ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਰਨ" ਜੀਵਨ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਦੌਰਾਨ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੇ ਦੁਰਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੇਸ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

(11) ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਕੀ ਹੈ? ਫੌਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਾਇਰ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕੋਰਟ ਆਫ ਇਨਕੁਆਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਬੂਤਾਂ

ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਪਤੀ ਨੂੰ 25 ਦਸੰਬਰ, 1999 ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਮਾਮੂਨ ਕੋਲ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। " ਸੱਚਾਤਮਕ ਫੌਜੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ" ਹਾਦਸੇ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਦਸੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਸਨਾਖਤੀ ਕਾਰਡ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ ਨੰਬਰ 576215 ਸੜ ਕੇ ਸੜ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਪਤੀ ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਕੰਮ ਲਈ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਾਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਮਨਾਉਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਦੌਰਾਨ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜੀ ਡਿਊਟੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਕੇਸ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ

ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੰਨਣਯੋਗ ਲਾਭ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

(12) ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਭਾਟੀਆ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਰਘਟਨਾ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਮੌਤ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਫੌਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(13) ਇਹ ਨਿਯਮ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਦੌਰਾਨ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਗਣਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਰਾਸ਼ਟਰ ਲਈ ਆਪਣਾ ਖੂਨ ਵਹਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਦੌਰਾਨ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਉਦਾਰਤਾ ਨਾਲ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਦੁਰਘਟਨਾ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਮੌਤ ਨਿਯਮ 2(d) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਵਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਸਥਾ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ, ਜੇਕਰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿਯਮ ਦੀ ਸਾਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 'ਬ' ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਈ ਗਈ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(14) ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਭਾਟੀਆ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਫੌਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਰੀਰਕ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਲੜਾਈ ਦੀ ਦੁਰਘਟਨਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਨਿਯਮ ਲੜਾਈ ਜਾਂ ਸਰੀਰਕ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਪਤੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(15) ਹੋਰ ਕੋਈ ਨੁਕਤਾ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ।

(16) ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। 5,00,000.00 ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਾ ਦੁਆਰਾ ਰਾਖਵੀਂ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਲੋਨੀ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਪਲਾਟ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ। ਰਾਹਤ ਫੰਡ ਵਿੱਚੋਂ ਪਲਾਟ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲਈ 5,000,00.00 ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਾਕੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਵੀ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। 2,000,00.00 ਐਕਸ ਗ੍ਰੇਸ਼ੀਆ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(17) ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(18) ਲੋੜੀਂਦਾ ਕੰਮ ਇਸ ਆਰਡਰ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(19) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਾਗਤਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਰੁਪਏ ਹੈ।

Dr. Sharnajit Kaur v. State of Punjab & others
(Jawahar Lal Gupta, J.)

636

5,000.001

ਆਰ.ਐਨ.ਆਰ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:-ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੰਚਨ

1410 HC - ਸਰਕਾਰ Prdss, UT, Chd.

- (4) ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਭਾਟੀਆ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਕੇਸ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਰਮਾ,